

הרב אריה לין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 284

כ"ג כסלו
תשפ"ג

פרשת וישב

דרך חיים

ואט אליו אוכיל". הוה אומר שהיה צריך יעקב לירד למצרים, אלא שנעשה זה לו בעבותות אהבה ומתוך רצון ובחירה. לכאורה היה יוסף יכול לזעוק חמס, שבשביל שאביו ואחיו יירדו למצרים בכבוד מלכים צריך הוא לעבור את כל המאורעות הנוראים שחוו במשך כל השנים הללו! לא בלבד שיוסף הצדיק לא התלונן, אלא נתן הוא הודעה על חלקו: "ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אתי הנה כי למחיה שלחני אלהים לפניכם... וישלחני אלהים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדלה" (בראשית מה ה-ז), "ואתם חשבתם עלי רעה אלהים חשבה לטבה למען עשה כיום הזה להחית עם רב" (שם נ כ). כיצד זה ניתן להביט ממקום אמוני כל כך ולראות את יד ה' שמדייקת ומוליכה את התהליך הזה?

לשם כך עלינו להתבונן בדברי הגמרא (בבא בתרא י:): "וזו שאלה שאל טורנוסורפוס הרשע את ר' עקיבא: אם אלהיכם אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם? אמה לו: כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם. אמר לו: אדרבה, זו שמחייבתן לגיהנם. אמשול לך משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורין, וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא כועס עליו? ואתם קרוין עבדים, שנאמר: "כי לי בני ישראל המשך בעמוד הבא

הגאון הצדיק ר' זלמן זאב, שהיה מגיד מישרים מדייני וילנא, אמר כי בכל הפרשות ניתן למצוא את הצדיק מעבר מזה ואת הרשע מן העבר השני ועל כן מלאכתנו קלה היא - להגביה את קרן הצדיק ולהוריד לעפר את קרן הרשע. אך בפרשת וישב ישנה בעיה, יוסף מעבר מזה ואחיו הצדיקים מן העבר השני, יש להיזהר מאד מלדבר דיבור כלשהו של מיעוט כבוד וזילות כלפי שבטי י-ה. מכאן שאין פרשה זו מובנת, אלא אם ניגש לדברי המדרש (בראשית רבה פד יח) המיוסד על הפסוק "למה תתענו ה' מדרכיך" (ישעיה סגי ז) - "כשרצית נתת בלבם לאהוב וכשרצית נתת בלבם לשנוא". ה' נתן בלב האחים את הצורך לשנוא ולהיות עוינים את יוסף ולמכרו, משום שעל ידי כך תתגלגל אל תכליתה ההשגחה האלהית בראי הדורות. זהו הטעם שנסמכה פרשת המכירה למעשה יהודה ותמר, שכן לא היה ראוי יהודה למעשה זה אלא מן השמיים דחפוהו לכך על מנת לייסד שושלת של מלכות וגאולה, כפי שלמדנו חכמינו במדרש (ילקוט שמעוני וישב קמה) "ויט אליה אל הדרך" (בראשית לח טז) - בעל כרחו שלא בטובתו".

את התהליך של הירידה למצרים כדבר הכרחי למדנו מדברי חכמינו (שבת פט:): "ראוי היה יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות של ברזל, אלא שזכותו גרמה לו דכתיב "בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה ואהיה להם כמרימי על על לחיהם

הרב אריה לין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

היה החמור בר דעת היה הוא אומר כי חפצו ורצונו שיזכה שעל ידו יהיה שלום ואהבה בין אחים ורעים.

שבת שלום!

עבדים". אמר לו ר' עקיבא: אמשול לך משל, למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורין, וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא דורון משגר לז' ואנן קרוין בנים, דכתיב: "בנים אתם לה' אלהיכם". אמר לו: אתם קרוים בנים וקרוין עבדים, בזמן שאתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין בנים, ובזמן שאין אתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין עבדים, ועכשיו אין אתם עושים רצונו של מקום. אמר לו, הרי הוא אומר: "הלא פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית", אימתי "עניים מרודים תביא בית"? האידנא (בזמן הזה), וקאמר: "הלא פרוס לרעב לחמך". לפי האמור נשמע שהעניים נענשו עבורנו, שניצל בשכר צדקתנו להם מדינה של גיהנם, וכי מה אשמים אותם העניים שסובלים ממצב שכזה, בעוד לעתים רבים מדובר בצדיקי עולם כר' אלעזר בן פדת ור' חנינא בן דוסא שהיו חיים בדלות עצומה. אומר הרב דסלר שזו ראייה מוחצת לכך שזה כל האדם שלא נברא עבור עצמו אלא לזכות לאחרים, שמכוחו יינצלו הם מדינה של גיהנם.

אנו רואים דין מיוחד במצות פריקה וטעינה, שאם יש אדם אהוב שזקוק לעזרה לפרוק משא מחמורו ושונא שזקוק לעזרה לטעון משא על גבי חמורו - מצוה לעזור לשונא, על מנת שיכוף את יצר שנאתו. ולכאורה מדוע לא לסייע לחמור שזקוק לפריקה שבינתיים סובל, וכי בשביל החיבור בין השונאים מוטל עליו לסבול? מבארים בעלי המוסר כי אלמלא

הרב אריה לויין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק הזה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

בשעת חצות התדפק ר' אריה על דלתו של שמואל תמיר כדי למסור דרישת שלום מבן דודו קלמן כצנלסון, שהיה כלוא בלטרון. שאלו עו"ד תמיר: "מה ראה רבנו על כך שיהא טורח בחצות הלילה להביא לנו פריסת שלום זו, וכי לא יכולנו להמתין עד בוקר?".

"בשורה טובה אין לעכבה, יש למסרה מיד". ענה ר' אריה. ואמנם כזה היה מנהגו של ר' אריה, שלא לעכב מסירתה של בשורה משמחת, דרישת שלום וכיוצא באלה...

ועל הפסוק "חכמים המה להרע ולהיטיב לא ידעו" (ירמיהו ד כב) היה אומר בדרך צחות: 'חכם אני' כשרע לבני אדם באים הם אליי לשטוח כאבם לפניי, ולעומת זאת 'להיטיב לא ידעו' - כשהוטב המצב, אין משתפים אותי בשמחתם, והרי בשעה שביקשתי עבורם והתפללתי, כאבתי את כאבם, וכשאין מבשרים לי על ישועתם נשאר כאבי עמי...

(איש צדיק היה עמודים 158-157)

הרב אריה לנין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

ביום ראשון הקרוב (אור ליום שני, כ"ה כסלו) נדליק נר ראשון של חנוכה, למשך שמונה ימים - עד יום ראשון הבא. הדלקת נר חנוכה באה לפרסום נס פך השמן שעשה ה' לאבותינו בימים הללו.

זמן הדלקת הנרות - יש הנוהגים להדליק עם השקיעה (16:39-16:43) ויש המדליקים בזמן צאת הכוכבים (16:57-17:01), והנוהגים כן יקדימו להתפלל ערבית קודם ההדלקה. יש שנהגו להדליק בזמן צאת הכוכבים לפי שיטת רבנו תם (17:51-17:55). וכל אחד יעשה בזה כמנהג אבותיו. הרוצה לצאת ידי חובת כל שיטות הראשונים ייתן בנר אחד כמות שמן כזו שתספיק לדלוק עד כחצי שעה אחר זמן צאת הכוכבים לדעת רבנו תם (18:21).

אדם שלא יהיה בזמן הדלקת נרות בבית ימנה את אשתו או שליח אחר להדליק את הנרות במקומו בזמן ההדלקה. אם אין אפשרות כזו - ידליק כבר משעת פלג המנחה (15:36-15:40). אם יוצא מביתו קודם לכן - ידליק בלילה עם חזרתו; כל עוד יש אנשים ברחוב - ידליק בברכה, ואם אין אנשים ברחוב משום שכולם כבר נמים את שנתם - יעיר את אנשי ביתו על מנת שיוכל להדליק בברכה. אמנם אם אין אנשים בבית - ידליק בלא ברכה עד עלות השחר (5:24), ולאחר מכן לא ידליק כלל.

מקום ההדלקה - לכתחילה נדליק את הנרות בגובה של יותר משלושה טפחים (24 ס"מ) ופחות מעשרה טפחים (80 ס"מ). בדיעבד ניתן להדליק עד גובה של עשרים אמה (9.6 מטר), ואם הדליק מעל גובה זה מכבה את הנרות ומדליק שוב בברכה, משום שהעין לא שולטת בגובה שכזה.

בעניין מיקום החנוכיה נחלקו המנהגים, וכל אחד יעשה כמנהג אבותיו ודעת רבותיו; יש המדליקים כיום (שאין סכנה) במקום הפונה לרחוב - דלת הבית, פתח הבניין או הכניסה לחצר. יש שנוהגים גם כיום להדליק בתוך הבית מצידה השמאלי של הדלת כבשעת הסכנה. אדם כזה המדליק בשעה שבני ביתו ישנים - עליו להעירם משום שפרסום הנס נעשה רק בעבורם. אדם שגר בבניין ונוהג להדליק כלפי חוץ - יכול להדליק אף בחלון הגבוה מעשרים אמה באם יש מולו בניינים נוספים בגובה זה. אם אין בניינים שכאלה ידליק בכניסה לדירתו או בפתח הבניין.

אופן הנחת הנרות - יניח את הנרות בגובה אחיד ובשורה ישרה. נהגו רבים להדליק בחנוכיה המיוחדת

המשך בעמוד הבא

הרב אריה לין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

לנרות חנוכה, והנוהג כן תבוא עליו ברכה אך אין בכך חובה. ונכון להקפיד שלא להדליק נרות חנוכה בפמוטי השבת. את הנרות מניח בצד ימין ובכל יום מוסיף נר נוסף משמאלו (ובשעת ההדלקה ידליק מהנר השמאלי ביותר וממשיך לימין).

הנרות בהם מדליקים - כל השמנים והפתילות כשרים לנר חנוכה. אולם יש הידור בהדלקת פתילת צמר ובשמן זית שדולקים יפה. כיום שאור נרות השעווה יפה יש גם בהם הידור מצוה. יש להקפיד שהנר ידלוק לפחות חצי שעה, ובמיוחד יש לבדוק עניין זה בנרות השעווה בהם משתמשים לעתים.

הדלקה עושה מצוה - נחלקו חכמים האם הדלקה עושה מצוה או הנחה עושה מצוה. למעשה פוסקים שהדלקה עושה מצוה, ויש לכך מספר משמעויות להלכה; א. קודם ההדלקה יניח במקום כשר, באם הניח במקום פסול יכבה את הנרות וידליק בברכה במקום כשר. ב. ידליק רק לאחר שיש נרות אשר יכולים לדלוק למשך חצי שעה, ולא יתכן מראש כך שיוסיף שמן לאחר ההדלקה. כן לא ידליק במקום בו הרוח עלולה לכבות את הנרות קודם חצי שעה מההדלקה. ג. אדם שהדליק כראוי וכיבה את הנר בשוגג או שכבה מעצמו - לא חייב לשוב ולהדליק, ולמעשה מן הראוי להדליקו בלא ברכה.

הדלקת הנרות - קודם ההדלקה יברך ב' ברכות: "להדליק נר של חנוכה" ו"שעשה נסים לאבותינו". ביום הראשון מוסיף את ברכת "שהחיינו". לאחר הברכה מדליק את הנר השמאלי ומדליק ממנו וימינה את שאר הנרות. לאחר שהדליק את הנר הראשון יאמר את נוסח "ועל ידי כהניך... הנרות הללו קודש הם...". נהגו לאחר סיום ההדלקה לשיר את הפיוט "מעוז צור". נהגו שהנשים נמנעות מלעשות מלאכה בחצי השעה שאחר הדלקת הנרות.

הנאה מהנרות - אין להשתמש באור הנרות, לכן נהגו ישראל להדליק נר 'שמש' שניתן ליהנות לאורו. כיום שיש תאורה חשמלית אין חובה בהדלקת השמש, אם כי מטעמים שונים בנגלה ובנסתר נכון להמשיך להדליקו.

לאחר שכבו הנרות אין זורקים את מותר השמן או הפתילות בדרך ביזוי לאשפה. נכון לשרוף את המותר או לזרוק אותם עטופים בשקית. סגולה מפורסמת לשמור את מותר השמן ולמרחו על גבי 'שושנה'

המשך בעמוד הבא

הרב אריה לין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

ברגל, כפי שאומר הפיוט "ומנותר קנקנים נעשה נס לשושנים".

אדם שאינו בביתו - עיקר מצות נר חנוכה בביתו - "נר איש וביתו". לבני ספרד רק אבי המשפחה מדליק ופוטר את שאר בני הבית, אף שאינם בביתם. לבני אשכנז כל אחד מבני הבית מדליק לעצמו.

אדם שנמצא במקום בו השעות הפוכות מבארץ ישראל - אשתו תדליק עליו בביתו ויענה אמן אחר ברכת בעל הבית אצלו. לחילופין, יכול להדליק בעצמו במקום בו נמצא ופוטר את אנשי ביתו, ויש שמדליקים בבית בלא ברכה. רווק שאינו נמצא בביתו נגרר אחר בעל הבית ומשתתף עימו בנתינת פרוטה. אך אם משלם על האירוח (בבית מלון וכדומה) או שאין בעל הבית במקום (כבבית חולים וכדומה) - מדליק בפני עצמו משום שנחשב כבעל הבית.

נחלקו המנהגים אם מדליק אדם במקום בו ישן (בני ספרד) או במקום בו אוכל (בני אשכנז). אמנם אדם שבאופן קבוע אוכל וישן בביתו ונזדמן לו לאכול או לישון באופן אקראי בבית אחר - מדליק בביתו. אדם שישן בבית אחר ואוכל שם (אף באופן אקראי) - מדליק בבית השני.

הרב אריה לין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

מדוע בת גדולה לא מדליקה נר חנוכה בבית אביה?

כי היא טפילה לאביה שבעבר היו מדליקין בחוץ וכל כבודה בת מלך פנימה, וגם כיום נשארה התקנה (חתם סופר שבת כא:).

שאלה |

תשובה |

החנוכיות כיום מגיעות שהקנים קרובים זה לזה האם יוצאים בהן ידי חובה?

כן, כל מה שכותב הא"ר (הובאו דבריו במ"ב תרעא ס"ק טז) שצריך רווח אצבע, שהוא שני ס"מ לגר"ח נאה, הוא בין הלהבות ולא בין הקנים. ורבים טעו בזה, אבל המעיין בתוך ספר 'אליה רבה' רואה שזו כוונתו.

שאלה |

תשובה |

הרב אריה לנין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים תינים

יוסף יוסף

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

חלומות מתגשמים?

למצרים. האחים חוזרים הביתה לספר ליעקב שהם מצאו את הכותנת פסים קרועה ויוסף איננו. יעקב עצוב מאוד, בוכה ומתאבל במשך כמה ימים והאחים מבינים שהם עשו טעות.

בינתיים יוסף מגיע למצרים ואחרי מסע ארוך, הוא נכנס לכלא המצרי. בכלא הוא פוגש את שר המשקים ושר האופים של פרעה והפנים שלהם עצובות. יוסף שואל אותם למה הם עצובים והם מספרים לו שהם חלמו חלום מטריד, ויוסף שאוהב חלומות מקשיב להם לסיפורי החלומות ומגלה להם מה ה' אמר להם באמצעות החלומות. לשר המשקים הוא מגלה שבעוד כמה ימים פרעה יוציא אותו מהכלא ויתן לו לחזור להיות השר שלו. שר המשקים מתרגש מאוד מהפתרון המתוק ויוסף מבקש ממנו שאם יוכל להזכיר אותו לפני פרעה, יגיד לו שהוא יושב בכלא המצרי בלי סיבה וישמח שיוציאו אותו החוצה.

שר האופים רואה את הפתרון המרגש והוא מבקש מיוסף גם פתרון הוא מגלה שהחלום שלו לא טוב ופרעה יוציא אותו מהכלא ויהרוג אותו. הפתרון של יוסף לחלום מתגשם בדיוק כמו שהוא אמר ואולי הפעם סופסוף החלומות יצילו את יוסף? לא. פרעה ביקש להרוג את האופים ושר המשקים חזר להיות השר של פרעה אבל את יוסף הוא לא זכר... המשך בע"ה בשבוע הבא.

המשך בעמוד הבא

יעקב חוזר הביתה לכנען אחרי מסע ארוך עם משפחתו הגדולה, נשיו ושנים-עשר ילדיו. אחרי מפגש עם עשו בו התחבקו יעקב מרגיש הקלה. אולי עכשיו אחרי כל מה שעבר, אחרי כל המתח שנגמר, יוכל לנוח? בזמן שיעקב חוזר לשגרה עם הילדים האהובים שלו, הוא מכין ליוסף כתונת פסים יפה ומשקיע בו הרבה זמן ומתנות, אחרי שאמא שלו, רחל, נפטרה. יוסף מראה את הכתונת בהתרגשות לאחים שלו. יוסף אוהב לדבר עם אבא שלו, הוא מספר ליעקב על שאר האחים ומשתף גם אם נהגו במעשים פחות טובים והם כועסים עליו. יוסף חולם חלומות בהם הוא נראה חשוב יותר מאחיו וזה מוסיף לכעס של האחים כלפיו, על כך שאלו המחשבות שלו ואולי הוא באמת מרגיש חשוב יותר מהם. יוסף ממשיך לספר עוד חלום דומה, בו הוא יותר חשוב ואבא ואמא שלו וכל האחים משתחווים לו בכבוד, עד שגם יעקב הרגיש לא בנוח ומבקש ממנו להפסיק לספר על חלומותיו. החלומות של יוסף גורמים למתח רב בבית. האחים פגועים מאוד מיוסף ורוצים שיעקב יפסיק להתייחס אליו בכבוד מיוחד, הם גם רוצים שאבא שלהם ישקיע בהם זמן ומתנות. יעקב עצוב לגלות שהילדים שלו לא מסתדרים ביניהם, במיוחד עם הבן האהוב עליו, יוסף. הם מחפשים זמן בו הם יהיו לבד עם יוסף כדי שירגיש לא בנוח והם לא יצטרכו יותר להתמודד איתו. הם משליכים אותו לבור, לוקחים לו את כתונת הפסים וכשהם רואים אנשים עוברים לידם, הם מציעים להם אותו כעבד ואותם אנשים לוקחים את יוסף איתם

הרב אריה לין זצ"ל - "רב האסירים"

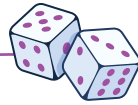
כמים חיים

יוזבים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שאלות על הפרשה

- מה הבגד שהכין יעקב ליוסף?
- מי חלם שכוס פרעה בידו?
- את איזה מהשרים ביקש פרעה להרוג?
- מה לקחו האחים מיוסף?
- מאיפה שלח יעקב את יוסף?
- מי הציע למכור את יוסף?
- אלו שרים ישבו בכלא עם יוסף?
- מי חלם ששלושה סלים על ראשו?
- מי אמר למי "טרוף טרף יוסף"?
- מה חלם יוסף בחלום הראשון?
- בן כמה היה יוסף שחלם את חלומותיו?
- מי לא זכר את יוסף?
- איזה מהשרים החזיר פרעה לתפקידו?

הרב אריה לין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

איש צדיק

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

סיפור לאורו של ר' אריה

ר' אריה היה מגיע מדי שבת וחג לבית הכלא, היה נגש לכל אחד ומברך לשלום. האסירים היו נרגשים מאוד לראות אותו. אפילו בימי הקיץ והחורף, בימים חמים מאוד, בגשם, בשלג, ר' אריה לא ויתר אפילו פעם אחת על ביקור בבית הכלא.

שבת אחת השלג ירד בירושלים וכיסה אותה בלבן. היה קור מקפיא בחוץ, רוח קרה מאוד נשבה והרב לא הרגיש טוב. האסירים חשבו שר' אריה לא יבוא. ומה אתם חושבים שקרה? בשעה הקבועה הדלת נפתחה ור' אריה נכנס קפוא, רטוב ובקושי הולך אבל העיניים שלו חייכו כמו תמיד את החיוך הטוב והנעים שלו כולם חיכו. כל האסירים התקרבו אליו ושאלו אותו: "הרב, במזג אוויר כזה וכשהרב לא מרגיש טוב זו ממש סכנת חיים לבוא לכאן. למה הרב עושה את זה?"

ר' אריה שתק לרגע, חייך חיוך גדול ואמר להם: "ילדים יקרים שלי, אם הייתם יכולים לבוא אליי לא הייתי צריך לבוא אליכם. לכל אדם תחביב משלו ודברים שהוא אוהב, אני אוהב ושמח לראות את הילדים שלי. ומי מוותר מרצונו על דבר שהוא מאוד אוהב?!" איזה מרגש.

שבת שלום!